

SEXAGESIMA PÜHAPÄEV AD 2024

Js 5:1–7 (1Kr 1:20–25; Mt 13:31–33)

- 1 Ma tahan nüüd laulda oma armsamast, mu armsama laulu tema viinamäest. Mu armsamal on viinamägi viljakal mäenõlvakul.
- 2 Ta kaevas ja puhastas kividest ning istutas häid viinapuid; ta ehitas selle keskele torni, ta raius sinna ka surutõrre. Siis ta ootas, et see kasvataks häid kobaraid, ent kängunud olid kobarad, mida see andis.
- 3 Ja nüüd, Jeruusalemma elanikud ja Juuda mehed, mõistke ometi kohut minu ja mu viinamäe vahel!
- 4 Kas oleks olnud vaja teha mu viinamäega veel midagi, mida olin jätnud tegemata? Miks ma ootasin, et ta kasvatab häid kobaraid, kuna ta andis kängunud kobaraid?
- 5 Aga nüüd tahan ma ometi teha teile teatavaks, mida ma teen oma viinamäega: ma kisun maha ta aia, ja ta jääb laastatavaks, ma lammutan ta müüri, ja ta jääb tallatavaks.
- 6 Nõnda ma hävitan ta. Teda ei kärbita ega rohita, ta kasvatab kibuvitsu ja ohakaid ja ma keelan pilvi temale vihma andmast.
- 7 Sest Iisraeli sugu on Vägede Issanda viinamägi ja Juuda mehed tema lemmikistandik. Ta ootas õigust, aga vaata, tuli õigusetus; õiglust, aga vaata, tuli hädakisa.

Ma võtan nüüd laulda oma armsamale, mu armsama laulu ta viinamäest. Oli mu armsamal viinamägi mäekünkal rammusal. Ja ta kaevas ümber ning pildus minema kivid ja istutas valitud viinapuid ning ehitas torni selle keskele ja surutõrre raius ta sinna ja lootis, et see kannab viinamarju – ja see kandis saasta. Ja nüüd, Jeruusalemma asukad ja Juuda mees, oh mõistke kohut minu ja mu viinamäe vahel! Mida enamat oleks pidanud tegema mu viinamäele ja ma ei teinud? Mispärast ma lootisin, et see kannab viinamarju ja see kandis saasta? Ja nüüd ma annan teile küll teada seda, mida mina teen omaenda viinamäele: ma võtan ära heki ta ümbert ja ta saab tuleroaks, lõhun tükkideks ta müüri ja ta saab tallermaaks. Ja ma lasen tal hävida: ei lõigata teda tagasi ega kõblata ja seal võrsuvad kibuvitsad ja okaspõõsad ja peale selle ma annan pilvedele käsu tema peale vihma mitte sadada. Sest Vägede ISSANDA viinamägi on Iisraeli koda ning Juuda mees Tema lemmikistandus. Ja ta lootis õigusele, ja näe – veresüü; õiglusele, ja näe – taevani kisendav ülekohus.

Sissejuhatus

Prohvet Jesaja tegutses Juuda kuningate Ussija, Jootami, Aahase ja Hiskija päevil (Js 1:1), s.t 8. sajandi teisel poolel (umbkaudu ajavahemikus 740–686) enne Kristuse sündi. Tegemist oli Assüüria impeeriumi tõusuajaga, mille tulemusena aastal 722/721 hävitati Iisraeli kuningriik ning aastal 701 allutati ka Juuda kuningriik Assüüria ülemvõimule.

Jesaja näeb selle keskse põhjusena Iisraeli taganemist Jumalast, mille tulemuseks ongi jumaliku karistusena Jumala rahvast tabav häving välisvaenlaste käe läbi. Jumala eesmärgiks ei ole oma rahvast lõplikult hävitada, vaid teda karistuse abil puhastada, uuendada ja taas üles ehitada.

20. sajandi kriitiline piibliteadus on olnud üsna ühel meelel prohvet Jesaja raamatu jagamisel kolmeks erinevasse ajastusse kuuluvaks osaks: peatükid 1–33 – Proto-Jesaja; peatükid 40–55 – Deutero-Jesaja; peatükid 56–66 – Trito-Jesaja. Ajaliselt paigutuks neist esimene ajaloolise prohvet Jesaja tegutsemisaega, teine Paabeli vangipõlve aega (6. sajandi esimene pool ja keskpaik eKr) ning kolmas vahetult eksiilist naasmise järele (6. sajandi teine pool eKr).

Jättes kõrvale arutelu raamatu (ja selle võimalike osade) autorluse üle¹ on selge, et mitte ainult alates 40. peatükist, vaid ka varasemates peatükkides sisalduvaid ettekuulutusi Iisraeli päästmise ja Jeruusalemma taastamise kohta on igati asjakohane seostada Paabeli vangipõlvest tagasipöördumise ajaga.

Tõsi, eriti alates Jesaja raamatu 40. peatükist lisandub päästekuulutusele universaalne mõõde. Jumal on kogu loodu Jumal ja Looja ning nagu kõik liha on Tema ees justkui rohi, mis kuivab ja kaob, ja nagu Tema käsule alluvad kõik rahvad (nii nendena, keda karistatakse ja kelle kaudu Jumal ise oma rahvast karistab), nii on Tema päästegi viimselt mõeldud kõigile rahvastele kuni ilmamaa ääreni. Eeskätt on prohveti sõnum mõeldud siiski julgustuse ja troostina Jumala oma armastatud Iisraelile.

Keelelisi märkuseid

Oma armsamast – לִידִי – sõnasõnalt: «oma/mu armsamale/armastatule».

Viljakal mäenõlvakul – בְּקֶרֶן בְּרֶשֶׁת׃ – sõnasõnalt: «sarvel, rasva/õli pojal». Tegemist on kõlalisel sarnasusel rajaneva sõnademänguga: בְּרֶשֶׁת׃ – «viinamägi» –, קֶרֶן – «sarv», ülekantult «küngas», «mäeküngas», «mäe-/künkahari». Väljend tähistab rammusat, ülimalt viljaka pinnasega mäeküngast.

Ta kaevas – וַיִּעְזְקֵהוּ – sõna עֲזַק tähistab siin tõenäoliselt kas ümber kaevamist või kraaviga ümbritsemist.

Ja puhastas kividest – וַיִּסְקֶלְהוּ – sõna סָקַל tähendab «kive pilduma/loopima», «kividega pilduma», ka «[põldu/viinamäge] kividest puhastama».

Häid viinapuid – sõna שָׂרָק tähistab parimaid, valitud viinamarjasorte.

Siis ta ootas – וַיִּקַּח – tähendab siin «lootma», «ootama».

¹ Sest miks peaks olema võimatu uskuda, et 8. sajandil elanud prohvet oleks võinud kuulutada ette kakssada aastat hiljem toimunut?

Häid kobaraid – עֲנָבִים – sõna עֲנָב tähendab «viinamari», «viinamarjad», «viinamarjakobar».

Kängunud...kobarad – sõna בָּאֲשִׁים tuleneb sõnast בָּאֵשׁ – «hais», «lehk» – ja tähistab riknenut, roiskunut, kõlbmatut, väärtusetut, saasta.²

Jeruusalemma – nime יְרוּשָׁלַם tõlgitakse kristlikus traditsioonis sageli kui «rahu linn».³

Ja Juuda mehed – וְאִישׁ יְהוּדָה – sõnasõnalt: «ja Juuda mees».

Mõistke ometi kohut – שִׁפְטוּ־נָא – sõna שִׁפְטֹה tähendab «kohut/õigust mõistma», ka «valitsema», «juhtima», «karistama».

Ma kisun maha – הִסַרְתִּי – sõna סִוַר tähendab siin «ära võtma», «kõrvaldama», «eemaldama».

Ta aia – מְשׁוֹכְתּוֹ – sõna מְשׁוֹכָה võib tähistada nii hekki kui tara.

Ja ta jääb laastatavaks – וְהָיָה לְבַעַר – sõna בָּעַר tähendab «põlema», «süttima», «süüdatud olema», «leegitsema», ülekantult ka «raevutsema».

Ma lammutan – פָּרַץ – sõna פָּרַץ tähendab «läbi murdma», «välja murdma», «tükkideks murdma», «lõhki rebima/rebestama»⁴, ka «laiali pillutama».

Ta kasvatab kibuvitsu – sõnasõnalt: «ja [seal] võrsuvad kibuvitsad».

Ma keelan – אֶצְוֶה – sõna צָוָה tähendab «korraldust andma», «ülesannet andma».

Sugu – בֵּית – sõna בֵּיתִי tähendab «maja», «koda», ka «majapidamine» ja «kodakondsed».

Vägede Issanda – יְהוָה צְבָאוֹת – sõna צְבָאֵה tähistab eeskätt sõjaväge ja sõjaväeteenistust, ülekantult ka suurt hulka⁵, aga vahel ka taevaseid ebajumalaid⁶. «JHWH Sebaot» on üks Jumala nimedest, mis esineb Vanas Testamendis 235 korral. Originaalis ei kasutata siin mitte sõna «Issand», vaid Jumala nime יְהוָה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

² 1739. aasta Piiblis: «haisewad kobbarad»; 1968. aasta piiblitõlkes: «roiskunud...kobarad».

³ Paljud keeleteadlased seavad selle tähenduse küll kahtluse alla, pakkudes välja pigem seose iidse ugariti jumaluse Šalimiga.

⁴ Vrd nime «Perets» selgitusega 1Ms 38:29.

⁵ Vrd nt 1Ms 2:1: Nõnda on taevas ja maa ning kõik nende väed valmis saanud.

⁶ Vrd nt 2Kn 17:16; Jr 19:13; Sf 1:5.

Õigust – לְמִשְׁפָּט – tulenedes verbist שָׁפַט – «kohut/õigust mõistma», «valitsema», «juhtima», «karistama» – tähistab מִשְׁפָּט õigust eeskätt juriidilises, õigusemõistmise ja seaduslikkuse tähenduses.

Õigusetus – sõna מִשְׁפָּט tähistab tõenäoliselt ülekohtust verevalamist või veresüüd. Originaalis on siin tegemist kõlalisel sarnasusel rajaneva sõnademänguga – וַיְקַוּ לְמִשְׁפָּט וְהָיָה מִשְׁפָּט – , mida eesti keeles on üritatud anda edasi sõnapaariga «õigus» ja «õigusetus».

Õiglust – לְצַדִּיקָה – õna צַדִּיקָה – «õigus», «õigus» – tuleneb verbist צָדַק – «õige olema», «sirge olema» – ning tähistab nii seadustega kui ka õiglustundega kooskõlas olevat toimimist ja eluviisi, samuti sirgjoonelisust, ausust ja kõlbelist kõverusetust.⁷

Hädakisa – צַעֲקָה – sõna צַעֲקָה tähistab siin taevani kisendavast ülekohtust põhjustatud hädakisa, kusjuures ka siin on heebrea keeles tegemist sõnademänguga – לְצַדִּיקָה וְהָיָה צַעֲקָה – , mis rajaneb kõlalisel sarnasusel.

Sisuline analüüs

Jesaja raamatu esimesed peatükid maalivad äärmiselt kontrastse pildi sellest, milline oleks Iisrael pidanud Jumala valitud ja armastatud rahvana olema ning milline ta tegelikult on. Juba päris esimestes salmides kõlab Jumala etteheitev kurtmine: «Mina kasvatasin lapsi ja lasksin neil sirguda suureks, aga nemad astusid üles mu vastu.» (Js 1:2) Tuleb välja, et Iisrael on lojustestki sõgedam: «Härg tunneb oma peremeest ja eesel oma isanda sõime, ent Iisrael ei tunne, mu rahvas ei taha mõista.» (Js 1:3) Seetõttu on prohvet sunnitud kuulutama Jumala rahvale häda ja viletsust: «Häda patusele rahvale, süüga koormatud rahvale, kurjategijate soole, kõlvatuile lastele! Nad on jätnud maha Issanda, nad on põlanud Iisraeli Püha, nad on pööranud Talle selja.» (Js 1:4)

Jumal ei tahaks oma rahvast karistada, Tal on temast kahju ja nii ta küsibki Iisraeli teda juba tabanud häda pärast haletsedes retooriliselt: «Kuhu tuleks teid veel lüüa teie tõrksuse jätkudes? Pea on üleni haige ja süda täiesti jõuetu. Jalatallast pealaeni ei ole midagi tervet: aina vermed, muhud ja värsked haavad, mida ei ole puhastatud ega seotud ega õliga leevendatud. Teie maa on laastatud, linnad tulega põletatud, võõrad söövad teie põllud tühjaks otse teie silme all.» (Js 1:5–7)

Prohvet võrdleb Iisraeli lausa Soodoma ja Gomorraga, ning seda kahes mõttes: esiteks teda tabanud hävingut silmas pidades ning teisalt seetõttu, et paraku ei ole Jumala rahva eluviis nende välisest jumalateenistusest hoolimata karvavõrdki parem Soodoma ja Gomorra jumalateenistusest: «Kuulge Issanda sõna, Soodoma pealikud, pane tähele meie

⁷ Evald Saag armastas rõhutada, et Vana Testament ei tunne [suhtelise] õigluse mõistet, vaid üksnes [absoluutse] õigluse oma: «Sirge on sirge ja kõver on kõver.»

Jumala õpetust, Gomorra rahvas! Milleks mulle teie tapaohvrite hulk? ütleb Issand. Ma olen küllastunud teie põletusohvrite jääradest ja nuumveiste rasvast. Härjavärsside, tallede ja sikkude veri ei meeldi mulle.» (Js 1:10j)

Jumal ei oota oma rahvalt mitte ohvreid ega pühade pidamist, vaid midagi märksa olulisemat ja sisulisemat: «Peske endid, puhastage endid, saatke oma tegude kurjus mu silme eest, lakake paha tegemast! Õppide tegema head, nõudke õigust, aidake rõhutut, mõistke vaeslapselise õigust, lahendage lesknaiste kohtuasju!» (Js 1:16j) Kui Iisrael peaks Jumala sõna kuulda võtma ja selle järgi tegema, siis ootab teda lunastus: «Kuigi teie patud on helepunased, saavad need lumivalgeks; kuigi need on purpurpunased, saavad need villa sarnaseks. Kui te tahate ja kuulate, siis te saate süüa maa parimat vilja. Aga kui te tõrgute ja panete vastu, siis sööb teid mõõk.» (Js 1:18–20)

Järgnevates peatükkides kordub sama sõnum: ühelt poolt tegelikkuse, s.t Jumala rahva jumalatuuse ning nii kõlbelise, ühiskondliku kui usulise laostumise halastamatu paljastamine, ning teiselt poolt päästekuulutus. Jesaja raamatu vaid kuuest salmist koosnev neljas peatükk töötab vastukaaluks kolmandas peatükis kuulutatud karistusele pääsemist neile, kes jäävad Issandale ustavaks ning kelle ustavusele vaadates Jumal peseb ära «Siioni tütarde saasta» ja uhub «Jeruusalemmast ta veresüü» (Js 4:4): «Ja Issand loob kogu Siioni mäe asukoha ning sealse kogunemispäiga kohale pilve päevaks ning suitsu ja leekiva tulepaistuse ööseks, sest kõige kohale asub auhiilgus kaitsevarjuks. Ja katus on varjuks päeva palavuse eest ja pelgupaigaks ning ulualuseks rajuilma ja vihma puhul.» (Js 4:5j)

Viies peatükk raputab lugeja taas üles reaalsusesse. Selle peatüki teise poole hõlmab karistuse kuulutus: Issand annab oma rahvale teada, et tema päevad on loetud ning ta läheb vangi, teda neelab surmavald, ta saab olema nagu tulest neelatud kuluhein ning siis, kui tundub, et Iisraeli on tabanud juba kõik võimalikud katsumused, selgub, et tegelikult seisab hullem veel ees. Kõige selle põhjuseks on, nagu öeldud, Jumala rahva kõlbeline, ühiskondlik ja usuline laostumine: «Sellepärast – nagu tulekeel sööb kõrsi ja kuluhein vajub kokku leegis, nõnda kõduneb nende juur ja nende õied muutuvad tolmuks, sest nad on hüljanud Vägede Issanda Seaduse ja on põlanud Iisraeli Püha sõna.» (Js 5:24)

Kõigest sellest kõneleb poeetiliselt ka viienda peatüki alguses seisev laul Issanda viinamäest. Tegemist on äärmiselt hoolikalt sõnastatud tekstiga, mida on kahjuks väga raske samaväärselt tõlkida: prohvet kasutab mitmeid kõlalisel sarnasusel rajanevaid sõnademänge ning kohati isegi sõnu, mida mujal Vanas Testamendis vähemalt samas tähenduses ei leidu.

Mõned uurijad on arvanud, et tegemist võib olla traditsioonilise armastuslauluga, mille prohvet on eest leidnud ja oma sõnumi teenistusse rakendanud, kuid seda on raske

uskuda – sest kes tahaks laulda oma armsamale niivõrd sünge sisuga laulu? Pigem viitab prohvet laulu sisse juhatades sellele, millise pilguga Jumal vaatab oma rahva peale: Ta teeb seda armastava abikaasana, kelle süda on murtud tema armastatu truudusetuse tõttu, ent kes sellegipoolest ei hülga oma armastatut, vaid töötab talle andeks anda, tema peale halastada ja ta tema süüst lunastada: «Sest sinu Looja on su mees, Vägede Issand on Tema nimi; sinu lunastaja on Iisraeli Püha, Teda nimetatakse kogu maailma Jumalaks. Sest nagu hüljatud ja sügavasti kurvastatud naist kutsub sind Issand. Ja noorpõlve naine – kas teda saakski põlata? ütleb su Jumal. Ma jätsin su maha üürikeseks hetkeks, aga ma kogun sind suure halastusega. Ülevoolavas vihas peitsin ma oma palge silmapilguks su eest, aga ma halastan su peale igavese heldusega, ütleb Issand, su lunastaja.» (Js 54:5–8)

Laulu temaatika pärineb nii prohvetile kui tema kuulajaile tuttavast maailmas: küllap nad kõik teadsid, kuidas toimub viinamäe rajamine, kui suurt, rasket ja vastutusrikast tööd see endast kujutab ning kuivõrd närvesööv on igal aastal uuesti korduv küsimus sellest, milline tuleb saak – sõltuvalt pinnasest ja kõikvõimalikest ilmaoludest, nagu ka sellest, kui hästi ja õigeaegselt on viinamarjataimede eest hoolt kantud.

Laul algab viinamäele sobiva paiga valimisega: tegemist on rammusa, äärmiselt viljaka mäekünkaga, mida prohvet iseloomustab poeetilise, esmapilgul isegi veidra ja ootamatu väljendiga «sarv, rasva (või õli) poeg» (vt vastavat keelelist märkust). Tegemist on kõlalisel sarnasusel põhineva sõnademänguga, mille sõnumiks on, et viinamäe tarvis valiti parim koht, mis üldse võimalik: mäeküngas, mille pinnas on niivõrd rammus, et hea vilja mittekandmine peaks olema täielikult välistatud.

Sellega muidugi viinamäe rajamiseks tehtav töö ei piirdunud, õigupoolest töö ja vaevanägemine alles algas. Muld oli vaja ümber kaevata, võib-olla ümberringi kraav tõmmata, koht kividest puhastada – neidsamu kive sai hiljem kasutada vahitorni ja müüri ehitamiseks. Kõike seda prohveti armsam tegigi – ning seejärel istutas ta viinamäele valitud, s.t parimat sorti viinapuud.

Viinamarjataimede istutamisest kuni esimese saagini kulus umbes kaks aastat. Selle aja jooksul jätkas viinamäe rajaja ehitustöid: ta püstitas viinamäe keskele torni, rajas ümber viinamäe müüri, istutas heki – eesmärgiga hoida eemal loomad, kes võiksid taimi kahjustada. Ta raius maa sisse surutõrre – õigupoolest oli tegemist kahe süvendiga, millest ühte kasutati viinamarjade tallamiseks, teist aga marjadest pressitud mahla kogumiseks ja hoidmiseks. Pole ilmselt põhjust kahelda, et kõike seda tegi viinamäe rajaja äärmiselt hoolikalt ja põhjalikult – nagu pole põhjust kahelda selleski, mis tal kogu selle aja vältel meeles mõlkus: suurepärase saak, mida ta niisuguse armastuse ja hoolitsusega rajatud viinamäelt ootas. Ei olnud midagi, mida ta oleks jätnud tegemata – ei olnud isegi midagi, mida ta oleks võinud kuidagi paremini teha (vrd Js 5:6).

Kui suur pidi olema viinamäe rajaja pettumus, kui ta kahe aasta möödudes avastas, et kõik tema töö ja vaev on osutunud mõttetuks, kõik tema lootused on olnud tühised: «Siis ta ootas, et see kasvataks häid kobaraid, ent kängunud olid kobarad, mida see andis.» (Js 5:2) Originaalteksti on sõnasõnalt pisut raske tõlkida: õigupoolest ei ütle prohvet, et viinamäe omanik oleks oodanud «häid kobaraid», vaid et ta ootas või lootis, et tema viinamägi kannaks saaki, mis on täiesti enesestmõistetav, s.t viinamarju. Ta ootas lihtsalt viinamarju, ei midagi enam – aga sedagi ta ei saanud! Selle asemel sai ta midagi «haisvat», nagu oleks kõige täpsem sõnasõnaline tõlge. Tema valitud viinapuud kandsid mingit saasta – haisvat, roiskunud «vilja», mis oli kõike muud kui see, mida nad oleksid pidanud tegelikult kandma, sest kogu neile osaks saanud hoolitsusest ja armastusest hoolimata olid nad läbinisti roiskunud, igas mõttes täielikult laostunud.⁸

Prohvet pöördub nüüd Jumala nimel otsesõnu teda ümbritseva rahva poole: «Ja nüüd, Jeruusalemma elanikud ja Juuda mehed, mõistke ometi kohut minu ja mu viinamäe vahel!» (Js 5:3), ning toob esile selle, mida ta eelneva mõistukõnega silmas pidas: «Iisraeli sugu on Vägede Issanda viinamägi ja Juuda mehed Tema lemmikistandik. Ta ootas õigust, aga vaata, tuli õigusetus; õiglust, aga vaata, tuli hädakisa.» (Js 5:7)

Ka siin kasutab prohvet kõlalisel sarnasusel rajanevat sõnademängu, mis on eesti keeles edasi antud sõnapaaridena «õigus–õigusetus» ja «õiglus–hädakisa». See tõlge on enam-vähem aktsepteeritav, aga mitte päris täpne. «Õiguse» all peab prohvet silmas seda, kui kõik on kooskõlas seadusega, iseäranis Jumala Seadusega – selle vastandiks pole aga originaalis mitte niivõrd seadusetus või õigusetus, kuivõrd ränk ülekohus, rõhumine, lausa veresüü (või verevalamine). «Õiglus» tähistab eeskätt ausat, sirgjoonelist, igas mõttes kõlblist elu – selle vastandiks on aga mitte niivõrd hädakisa, kuivõrd taevani kisendav ülekohus, s.t taoline kõlblusetus, mis ei saa mitte kuidagi Jumala eest varjule jääda ning mille suhtes Ta ei saa silma kinni pigistada, vaid mis kisendab maa pealt Tema poole samamoodi, nagu süütu Aabeli veri pärast seda, kui tema lihane vend Kain oli ta mõrvanud (1Ms 4:10).

Tegemist on karmi süüdistusega: kui varasemalt oli prohvet võrrelnud Iisraeli Soodoma ja Gomorragega, siis nüüd lisandub võrdlus vennatäpja Kainiga.⁹ Jumal pole jätnud oma rahvale tegemata ühtki võimalikku heategu, Jumala rahvas aga pole Jumala headusele, armastusele ja õnnistusele vastates jätnud tegemata ühtki võimalikku kuritegu, üritades

---

⁸ «Te tunnete nad ära nende viljast.» (Mt 7:16) – Meenuvad ka Tõnu Trubetski laulusõnad: «Las olla, et sa oled endast kenam / See sinu hingesaasta varjata ei saa / Ronid, pingutad ja püüad üha enam / Lalaa-lalla-lalla-lalla-lalla-lalla-laa.»

⁹ Sarnaselt kirjutab apostel Johannes esimestele kristlastele: «Jah, see ongi sõnum, mida te olete kuulnud algusest peale, et me peame üksteist armastama. Mitte nii nagu Kain, kes oli kurjast ja lõi maha oma venna. Ja mis pärast ta lõi tema maha? Sellepärast, et tema teod olid kurjad, aga ta venna omad õiged. Igaüks, kes vihkab oma venda, on mõrvar, ja te teate, et ühelgi mõrvaril ei ole igavest elu, mis temasse jääks.» (1Jh 3:11j.15)

seejuures pealekauba head nägu teha ja musta valgeks rääkida: «Häda neile, kes nõõridega tõmbavad enese peale süüd ja otse vankrikõitega pattu. Häda neile, kes hüüavad kurja heaks ja head kurjaks, kes teevad pimeduse valguseks ja valguse pimeduseks, kes teevad kibeda magusaks ja magusa kibedaks! Häda neile..., kes meelega eest annavad õiguse süüdlastele ja võtavad õiguse õigetelt!» (Js 5:18.20.22j)

Karistus, mille Jumal oma rahva peale saadab, on ränk: «Ma kisun maha ta aia, ja ta jääb laastatavaks, ma lammutan ta müüri, ja ta jääb tallatavaks. Nõnda ma hävitan ta. Teda ei kärbita ega rohita, ta kasvatab kibuvitsu ja ohakaid ja ma keelan pilvi temale vihma andmast.» (Js 5:5j) Nende sõnade mõte on täpselt sama, mis Jesaja raamatu eelviimases peatükis seisvates salmides: «Me kõik oleme saanud rüvedaks ja kõik meie õigused on määrdunud riide sarnased; me kõik oleme närtsinud nagu lehed ja meie süü kannab meid ära otsekui tuul. Ei ole ühtegi, kes hüüaks appi Sinu nime, kes ennast õhutaks Sinust kinni haarama; sest Sina oled peitnud oma palge meie eest ja oled lasknud meid häebuda meie süütegude tõttu. Su pühad linnad on saanud kõrbeks, Siion on saanud kõrbeks, Jeruusalemm kõnnumaaks. Meie püha ja ilus koda, kus meie vanemad Sind ülistasid, on saanud tuleroaks, ja varemeis on kõik, mis oli meile kallis.» (Js 64:5j.9j)

Kuna Iisrael on oma Jumalale selja pööranud ning hea vilja asemel, mida Jumal temalt ootab, pole muud kui taevani kisendav ülekohus, peidab Jumal oma palge ja jätab oma rahva maha – mitte küll igaveseks, aga igal juhul piisavalt pikaks ajaks selleks, et Iisrael võiks teda tabanud karistust tõsiselt võtta ja sellest midagi kasulikku õppida. Prohvet uskus või vähemalt lootis, et Jumala karistusel on positiivne tulemus, nii et Tema rahvas võib viimaks tunnistada ja paluda: «Nüüd aga, Issand, oled Sina meie isa. Meie oleme savi ja Sina vormid meid, me kõik oleme Sinu kätetöö. Issand! Ära vihasta üleliia ja ära meenuta ülekohut lõpmata: näe, vaata ometi – me kõik oleme ju Sinu rahvas!» (Js 64:7j)

Jumal võtab oma rahvalt ära kaitse ja õnnistuse ning annab ta võõraste kätte, kes tulevad nagu mõirgavad lõukoerad ning kelle käest ei ole pääsemist (Js 5:29). Siiski ei hülga Jumal oma rahvast – oma armastatud viinamäge – alatiseks, vaid «halastab Jaakobi peale, valib taas Iisraeli ja asustab nad nende oma maale» (Js 14:1). Tingimuseks on, et «õel jätku oma tee ja nurjatu mees oma mõtted ning pöördugu Issanda poole, siis halastab Tema ta peale; ja meie Jumala poole, sest Tema annab palju andeks» (Js 55:7).

Jutluseks

Sexagesima ehk eelpaastuaja teise pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Jumala sõna külv». Teema lähtub eeskätt kirikukäsiraamatu lugemiskava esimese lugemisaasta (vanakiriklikust) Evangeeliumist (Lk 8:4–15), milleks on Jeesuse tähendamissõna külvajast. Kirikukäsiraamatu lugemiskava kolmanda lugemisaasta Evangeeliumiks (Mt 13:31–33) on tähendamissõnad sinepiivakesest, mis on väiksem

kõigist seemneist, ent millest kasvab suurim aiapuu, ning juuretisest, mis paneb hapnema suure koguse tainast. Need võrdpildid tunnistavad Jeesuses Kristuses saabunud ja avalikuks saanud taevariigist, mis esimesel pilgul tundub olevat väike ja jõuetu (eriti mõeldes Kristuse kannatustele ja surmale), ent mis viimselt osutub kõikevõitvalt suureks ja võimsaks.

Sexagesima pühapäeva kolmanda lugemisaasta Epistli (1Kr 1:20–25) keskmeks on sõnum ristilöödud Issandast, «kes on juutidele ärrituseks ja paganaile narruseks, ent neile, kes on kutsutud, olgu juutidele või kreeklastele, on Ta Kristus, Jumala vägi ja Jumala tarkus».

Kolmanda lugemisaasta Vana Testamendi lugemist ei olegi niisama lihtne Epistli ja Evangeeliumiga siduda, kuna selle sisuks on eeskätt Jumala kohtu ja karistuse kuulutamine Temast taganenud ja ülekohtule andunud Iisraeli rahvale. Abiks oleks see, kui lugeda Epistlit pikemalt, kaasates vähemalt 1Kr 1:26–29 – sellisel juhul oleks tegemist n-ö reaalsuskontrolliga, mis tuletab kristlastele meelde seda, et Jumal ei ole neid valinud ega kutsunud mitte nende tarkuse ja tubliduse pärast, vaid sellistena, nagu nad tegelikult on: «mitte palju tarku inimeste meelest, mitte palju vägevaid, mitte palju kõrgest soost» (1Kr 1:26). Nagu Iisraeli rahvas, nii on kogu inimkond patune, jumalatu ja hukule määratud – ning nagu Iisraeli rahval, nii ei ole tervel inimkonnal muud lootust kui Jumala arm ja halastus.

Ka see, kui Jumal karistab, näitab, et Ta hoolib ja armastab. Jumal armastab Iisraeli, oma valitud viinamäge, ning Ta armastab kogu inimkonda, kes on Tema näo järgi ja Tema sarnaseks loodud. Jumal ei taha kellegi hukkumist ning on just selleks läkitanud oma Poja, kes meie eest kannatades ja surres, meie pärast justkui eimillekski saades, seemneivakesena mulda langedes ja juuretisena jahu hulka segatuna, on rajanud alguse millelegi hoopis uuele ja ennenägematult suurele: «Neile, kes on kutsutud, olgu juutidele või kreeklastele, on Ta Kristus, Jumala vägi ja Jumala tarkus. Sest Jumala narrus on inimestest targem ja Jumala nõtrus inimestest tugevam.» (1Kr 1:24j)

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jumal valis endale rahva, et tema eest hoolitsedes näidata kogu inimkonnale oma armastust inimsoo vastu ning soovi teda päästa ja õnnistada. Prohvet Jesaja laulab sellest kõnekat võrdpilti kasutades: Jumala valitud rahvas on otsekui viinamägi, mille heaks tema omanik on teinud kõik võimaliku, otsides välja kõige rammusama mäekünka, valmistades selle pinnase parimal viisil ette hea vilja kandmiseks, istutades sinna valitud taimed, kaitstes seda müüri, heki ja vahitorniga. Ei ole midagi, mida Jumal oleks jätnud oma rahva heaks tegemata – paraku ei ole Tema armastatud rahvas talle samaga vastanud.

2. Prohvet Jesaja räägib oma raamatus palju Jumala rahva süüst, nii tema kõlbelisest, ühiskondlikust kui usulisest laostumisest. Ei ole ülekohtu, mida Jumala rahvas poleks teinud; kuigi talle on antud Jumala Seadus ning Jumal on ta oma õnnistustega üle külvanud, ei erine ta millegi poolest paganarahvastest. Kõige suurem kuritegu ongi see, et Jumala ustavusele on Tema rahvas vastanud truudusetusega, Jumala õigusele ülekohtuga, Jumala armastusele isekuse ja hoolimatusega. See sõnum ei käi aga mitte ainult Vana Lepingu jumalarahva, vaid ka Uue Lepingu rahva, s.t kristlaste kohta. Meile on Jumal andnud veelgi enam, oma ainusündinud Poja – milline on meie vastus Jumalale, Tema armule ja halastusele, Tema andestusele ja armastusele?
3. Iisraeli rahvas pidi oma truudusetuse ja ülekohtu tõttu võtma korduvalt vastu Jumala karistuse. Jumal ei muutu, Ta on seesama igavesti, ja see tähendab, et kõik see, mis kehtis aastatuhandeid tagasi Tema suhtumise puhul Iisraeli rahvasse, kehtib ka tänapäeval Tema suhtumise puhul meisse: «Vaata siis Jumala heldust ja karmust: karmust küll nende vastu, kes on langenud, heldust aga sinu vastu, kui sa jääd heldusesse.» (Rm 11:22) Ka karistades ilmutab Jumal oma heldust, hoolitsust ja armastust, sest karistuse eesmärgiks on, et patustanu pöörduks ja päästaks oma hinge. Ning isegi Iisraeli rahva korduva truudusetuse lugu võib saada meile õnnistuseks, kui me sellest õpime ning vastavad järeldused teeme, alates sellest, et mõistame, et Jumal pole meid kutsunud mitte meie headuse, tubliduse ja jumalakartuse, vaid omaenda headuse, ustavuse ja halastuse pärast. Me kõik oleme sellised, nagu apostel Paulus kirjeldab Korintose kristlasi: «mitte palju tarku inimeste meelest, mitte palju vägevaid, mitte palju kõrgest soost» (1Kr 1:26). Ning me kõik võime teada, et ristilöödud Kristus on ka meile Jumala päästev vägi ja tarkus, õigus, pühitsus ja lunastus.